

Onderwijs op afstand: wat is het resultaat?

Binnen het vo experimenteren docenten met het gebruik van videoconferencing. Welke ervaringen worden ermee opgedaan en levert het vergelijkbare resultaten op? CVO Zuid-West Fryslân en het Dockingacollege doen onderzoek naar de praktijk van afstandsleren.

Reitze Jonkman¹

Op CVO Zuid-West Fryslân krijgen vmbo-leerlingen (4TG), die in de bovenbouw het vak Fries volgen, deels onderwijs op afstand. Eén keer per week krijgen ze les via videoconferencing (50 minuten) en één keer per week krijgen ze huiswerkbegeleiding (70 minuten). De teleles wordt verzorgd door de centraal docent in Sneek, die tegelijkertijd lesgeeft aan leerlingen op locaties in Koudum en Gaasterland. De leerlingen krijgen huiswerkbegeleiding van docenten Fries op de locaties. Opdrachten en toetsen worden via de elektronische leeromgeving ingeleverd. De centraal docent heeft de verantwoordelijkheid voor het leerproces van alle leerlingen.

Een onderzoeksgroep, die bestaat uit een aantal docenten, voert onder leiding van onderzoekers van IVA Beleidsonderzoek en advies, onderzoek uit naar de praktijk van het afstandsleren (zie ook COS, jaargang 20 nummer 4 – 2008).

Levert onderwijs op afstand vergelijkbare resultaten?

De resultaten van de 4TG-leerlingen van CVO Zuid-West Fryslân (experimentele groep) zijn vergeleken met de resultaten 4TG-leerlingen van Liudger (controlegroep), die regulier onderwijs volgen. De centrale vraag luidt:

Zijn de resultaten van leerlingen die deels lessen met videoconferencing volgen vergelijkbaar met de resultaten van leerlingen die alleen reguliere lessen volgen?

De leerlingen van beide groepen hebben twee toetsen gemaakt:

- Een staveringstoets (spellingstoets); dit is een multiple-choice toets waarin de leerlingen wordt gevraagd naar de juiste spelling van een woord in het Fries.
- Een schrijfopdracht; een klachtenbrief schrijven.

Voordat we de resultaten van beide groepen beschrijven, gaan we eerst in op een aantal relevante kenmerken van beide groepen.

Kenmerken van de experimentele en de controlegroep

De kenmerken van de experimentele en de controlegroep zijn op de meeste punten vergelijkbaar. Alle leerlingen hebben Fries als moedertaal en spreken thuis en met vrienden meestal Fries. Ze hebben het vak Fries vooral gekozen omdat ze graag Fries spreken. Ook met betrekking tot hun oordeel over het vak Fries verschillen beide groepen niet van elkaar. Ze oordelen over het algemeen neutraal over de mate waarin ze het vak leuk, makkelijk, interessant, nuttig en leerzaam vinden. Er is een klein verschil: de leerlingen uit de experimentele groep vinden iets vaker dat zij hard moeten werken voor het vak Fries dan de leerlingen in de controlegroep. De leerlingen uit beide groepen krijgen les uit dezelfde methoden en het aantal lesuren dat de leerlingen in de basisvorming hebben gehad is in grote lijnen vergelijkbaar.

Op punten zijn er verschillen tussen beide groepen. In het derde en het vierde leerjaar krijgen de leerlingen van de experimentele groep les via videoconferencing en huiswerkbegeleiding van een life docent; de leerlingen van de controlegroep krijgen altijd les van een life docent. De leerlingen uit de experimentele groep krijgen in de derde en vierde klas meer onderwijstijd.

¹ Reitze Jonkman is docent Fries op CVO Zuid-West Fryslân. Hij verzorgt de lessen met videoconferencing en maakt deel uit van de onderzoeksgroep.

Tabel 1 Achtergrondkenmerken experimentele groep en controlegroep		
Vmbo 4TG	Experimentele groep CVO Zuid-West Fryslân n=8	Controlegroep Liudger Burgum N=9
Basisvorming	Klas 1 structureel en klas 2 incidenteel een lesuur	Klas 1 en 2 structureel 1 lesuur
Klas 3	Teleles (50 min.) en begeleidingsuur (70 min.)	2 reguliere lessen (2 x 50 min)
Klas 4	Teleles (50 min.) en begeleidingsuur (70 min.)	2 reguliere lessen (2 x 50 min)
Methodes spelling	Flotwei Frysk, digischool en eigen ICT-materiaal; Skriuwdoossier Frysk vmbo GL/TL lesjier 3-4 en de eigen methode Nederlands	Flotwei Frysk en digischool; Skriuwdoossier Frysk vmbo GL/TL lesjier 3-4 en de eigen methode Nederlands

De leerlingen die deels onderwijs op afstand krijgen hebben zowel een oordeel gegeven over de lessen Fries (videoconferencing en begeleidingsuren) als over de lessen met videoconferencing. Hieruit blijkt dat zij de videoconferencing-lessen makkelijker en minder nuttig vinden. Bovendien vinden ze dat er minder zelfstandig gewerkt wordt in de telelessen.

Resultaten van beide groepen leerlingen

Beide groepen leerlingen hebben een spellingstoets gemaakt en behalen daarop een gemiddelde score van 79 procent. Er is derhalve sprake van een vergelijkbaar resultaat.

Beide groepen leerlingen hebben een klachtenbrief gemaakt, die is beoordeeld op stijl, woordenschat en spelling. De brief is beoordeeld door twee docenten, zodat een zo objectief mogelijk oordeel werd verkregen. Zij hebben vooraf afspraken gemaakt over de beoordelingscriteria (zie kader).

Stijlfouten: zinnen sluiten niet op elkaar aan, lopen niet correct, woorden worden onterecht herhaald, werkwoorden worden in de verkeerde volgorde gebruikt of foutief vervoegd.
Woordenschatfout: gebruik van Nederlandse of vernederlandste woorden.
Spellingsfout: een fout in de spelling van een woord.

Beide docenten hebben op grond van deze criteria een beoordeling gegeven voor de klachtenbrief. Deze beoordelingen kwamen grotendeels overeen. Indien er verschillen waren is gekeken welke beoordeling het meest betrouwbaar was. De leerlingen van CVO Zuid-West Fryslân kregen gemiddeld een beoordeling van 3,1 (op een schaal van 1 tot 6, waarbij 1 het laagste cijfer is en 6 het hoogste). De leerlingen uit Liudger gemiddeld een 2,3. De leerlingen uit Liudger scoren derhalve iets lager, maar uit statistische analyses blijkt dat dit verschil niet betekenisvol is.

Conclusies

Leerlingen uit 4TG die het vak Fries deels op afstand volgen, boeken vergelijkbare resultaten als leerlingen uit 4 TG die volledig les krijgen van een life docent. Het deels volgen van onderwijs op afstand heeft voor deze leerlingen geleid tot een vergelijkbaar resultaat. Wij plaatsen hierbij wel de kanttekening dat het hier gaat om een experiment op zeer kleine schaal, waardoor de resultaten alleen gelden voor deze twee groepen leerlingen. Bovendien hebben de leerlingen die lessen krijgen met videoconferencing, ook begeleidingsuren van 70 minuten van een life docent. Het gaat dus niet om onderwijs dat volledig op afstand wordt verzorgd.

De leerlingen die onderwijs op afstand volgen vinden de lessen met video-conferencing makkelijker en minder nuttig dan de totale les Fries (inclusief huiswerkbegeleiding) en vinden dat er tijdens de les op afstand minder zelfstandig wordt gewerkt. Dit houdt mogelijk verband met het feit dat de lessen op afstand vooral instructielessen zijn, terwijl er tijdens de huiswerkbegeleidingsuren tijd is voor zelfwerkzaamheid en individuele begeleiding daarbij. De uitkomsten van dit onderzoek zijn aanleiding om verder te experimenteren met onderwijs op afstand en na te denken over het vergroten van de interactiviteit van de lessen via videoconferencing.